

INFORMATIEBOEKJE

BOVENBOUW HAVO - ATHENEUM

(2021-2022)

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Voorwoord	3
De bovenbouw van het havo en het atheneum	4
De profielen.....	5
Studielast.....	11
Kwartiel	15
Roosters	15
PTA (Programma van Toetsing en Afsluiting)	15
Examen en overgang	16
De overgangs- en examennormen.....	18
Ontheffing voor de tweede moderne vreemde taal op het atheneum	22
Herkansen en inhalen	24
Leerlingbegeleiding	26

Voorwoord

In deze brochure kunnen leerlingen en ouders meer informatie over de soms wat complexe opzet van de bovenbouw van het havo en het atheneum. Deze brochure is bedoeld als aanvulling op de voorlichting in de derde klas.

In deze brochure die met name bedoeld is voor 4h en 4a worden de belangrijkste zaken nog eens op een rijtje gezet. De brochure is vrij uitgebreid, zodat een ieder er zich desgewenst behoorlijk in kan verdiepen. Is daaraan minder behoefte, dan kan men zich beperken tot de hoofdzaken.

Dit boekje is geschreven in de hij-vorm. Overal waar hij staat, kan ook zij gelezen worden.

Wij hopen een ieder met deze brochure een plezier te doen. Mocht er behoefte zijn aan meer informatie of uitleg, dan kan er altijd contact opgenomen worden met de studieleiders of de schoolleiding.

Studieleiders havo

Manon Appelmelk en Stefan Hamster

Studieleiders atheneum

Rianne Hogenkamp en Jacques Roetman

2021-2022

Bovenbouw havo/atheneum

Een brede algemene vorming en een goede voorbereiding op het vervolgonderwijs, hbo en/of universiteit, zijn de doelstellingen binnen de bovenbouw van het havo en het atheneum.

Inhoudelijk bestaat het programma in de bovenbouw uit een breed studiepakket dat *profiel* genoemd wordt. Het lesgeven is, in aansluiting op de basisvorming in de eerste jaren van de middelbare school, nog steeds gericht op het stimuleren van actief en zelfstandig leren. De examenprogramma's zijn bepalend voor de invulling van het onderwijs.

Het betekent dat de leerling de kans krijgt om zelf meer invloed uit te oefenen op de wijze van leren en het moment waarop hij leert. Behalve het verwerven van kennis is ook het ontwikkelen van praktische en sociale vaardigheden van belang. De leraar draagt niet alleen kennis over, maar hij begeleidt de scholier ook in het onderwijsproces.

In school zijn steeds meer plekken waar leerlingen buiten de klaslokalen kunnen werken. In de mediatheek en in diverse lokalen bestaat de mogelijkheid voor de leerlingen om achter de computer te werken.

De profielen

De bovenbouw is ingericht met profielen. Een profiel is een combinatie van een aantal vakken. Het bestaat uit het gemeenschappelijke deel, het profieldeel en het vrije deel. Het gemeenschappelijk deel volgt iedereen, het profieldeel wordt gekozen en bestaat uit een aantal bij elkaar horende vakken. Binnen het vakkenaanbod van het profieldeel moeten ook weer keuzes worden gemaakt. De vier profielen corresponderen met de globale sectoren waarin werk en opleidingen in de huidige samenleving verdeeld zijn.

Er zijn vier verschillende profielen:

- Cultuur en Maatschappij (C&M)
- Economie en Maatschappij (E&M)
- Natuur en Gezondheid (N&G)
- Natuur en Techniek (N&T)

In bijna alle gevallen levert de keuzecombinatie van de leerling voor de school geen problemen op. Het is echter niet geheel uit te sluiten dat een enkeling door zijn keuzecombinatie niet in een groep in te delen valt. Soms weten we dit pas aan het eind van de derde klas maar meestal al eerder. In overleg zullen we naar een oplossing zoeken, maar als we er niet uit komen zal de leerling een ander vak moeten kiezen.

Havo

In 4 havo is de keuze voor het profiel en de vakken aan het begin van het schooljaar definitief. Wijzigen kan slechts bij hoge uitzondering en alleen als de groepsgrootte het toelaat. Wanneer er een verzoek tot profiel- of vakkenwijziging binnenkomt, hanteren we altijd een marge van twee weken om te onderzoeken of de wijziging mogelijk en/of gewenst is. Indien dat het geval is, wordt de wijziging doorgevoerd. Hoe verder het jaar gevorderd is, hoe lastiger het wordt om een wijziging door te voeren. In principe is een wijziging na de eerste periode niet meer mogelijk.

Keuze voor een N-profiel in klas 3

In klas 3a werken we met een puntenregeling voor de keuze van een N-profiel. Een leerling krijgt toestemming om op de TSG plaats te nemen in klas 4a met een N-profiel met of zonder wiskunde B volgens onderstaande normen. Het systeem is gebaseerd op de afgeronde eindcijfers van het eindrapport van klas 3 atheneum:

- Een 7 of hoger voor wiskunde geeft toegang tot wiskunde B in klas 4. Bij een 5 of 6 voor wiskunde valt de leerling in de bespreekmarge om wiskunde B te mogen kiezen. De rapportvergadering beslist op basis van het totaalbeeld of een leerling wiskunde B mag kiezen. Bij een 4 of lager voor wiskunde mag een leerling geen wiskunde B kiezen.
- Als een leerling opgeteld minimaal 26 punten haalt voor de 4 N-profielvakken (na, sk, bi, wi) dan mag hij een N-profiel kiezen.
- Als een leerling opgeteld 24 of 25 punten haalt voor de 4 N-profielvakken (na, sk, bi, wi) dan valt de leerling in de bespreekmarge. De overgangsrapportvergadering beslist of een leerling een N-profiel mag doen. Alle docenten beslissen mee op basis van het totaalbeeld

Toelichting op klas 4

Hoewel we de leerling in klas 3 al laten zien wat er allemaal mogelijk is op het atheneum hebben we van de mogelijkheid gebruik gemaakt om de definitieve profielkeuze nog een jaar uit te kunnen stellen. Dit betekent wel dat er in 4 atheneum een aantal vakken verplicht gevolgd moet worden. Welke dat zijn hangt af van de gekozen richting. In 3 atheneum kiest de leerling voor een maatschappijstroom of een natuurstroom. We hopen uiteraard dat de leerling zo tot een nog betere afweging kan komen voordat er aan het eind van 4 atheneum uiteindelijk definitief gekozen moet worden. Daarnaast denken we dat deze verplichte verbreding van het atheneum de leerling ook beter voorbereidt op de maatschappij en het vervolgonderwijs.

Enkele opmerkingen

- Als een leerling in de vierde klas de maatschappijstroom gevolgd heeft, is overstappen naar de natuurstroom niet meer mogelijk.
- De vakken bedrijfseconomie en informatica beginnen pas in klas 5.
- Alle leerlingen moeten uiteindelijk minimaal Duits of Frans kiezen. In de maatschappijstroom heeft iedereen in de vierde klas nog beide talen.
- Om een eventuele overstap naar een maatschappijprofiel vanuit de natuurstroom mogelijk te houden, kunnen leerlingen in de natuurstroom nog een keuze maken uit filosofie, aardrijkskunde, geschiedenis of tekenen.
- Er zijn drie verschillende soorten wiskunde die slechts gedeeltelijk dezelfde onderwerpen behandelen. Het is mogelijk om in klas 5 in het profiel CM verder te gaan met wiskunde C in plaats van wiskunde A. In de profielen E&M en N&G wordt een keuze gemaakt tussen wiskunde A en wiskunde B. Voor het profiel N&T in klas 5 is wiskunde B verplicht.
- NB. Niet veel voorkomende vakkencombinaties kunnen roosterproblemen opleveren voor een leerling. We kijken dan samen naar de meest geschikte oplossing.

In 4 atheneum is de keuze voor de maatschappijstroom of natuurstroom aan het begin van het schooljaar definitief. Wijzigingen kan slechts bij hoge uitzondering en alleen als de groepsgrootte het toelaat. Wanneer er een verzoek tot stroom- of vakkenwijziging binnenkomt, hanteren we altijd een marge van twee weken om te onderzoeken of de wijziging mogelijk en/of gewenst is. Indien dat het geval is, wordt de wijziging doorgevoerd. Hoe verder het jaar gevorderd is, hoe lastiger het wordt om een wijziging door te voeren. In principe is een wijziging na de eerste periode niet meer mogelijk.

Deze regeling geldt ook voor de definitieve keuze van het profiel in 5 atheneum en voor een eventuele vakkenruil binnen de stroom of het profiel. Uiteraard kan er alleen geruild worden als de groepsgrootte het toelaat. Als een leerling op basis van zijn bestaande pakket bevorderd is, is het in een enkel geval wel mogelijk in 5 atheneum vanuit de natuurstroom naar een maatschappijprofiel over te stappen.

Profielen havo

Havo			
Gemeenschappelijk deel			
Nederlands, Engels (reg of FL), Maatschappijleer, CKV, LO			
C&M	E&M	N&G	N&T
Geschiedenis Frans of Duits Eén kiezen uit: Aardrijkskunde Economie Eén kiezen uit: Frans of Duits Tekenen	Wiskunde A Geschiedenis Economie Eén kiezen uit: Aardrijkskunde Bedrijfseconomie Frans of Duits	Wiskunde A of B Scheikunde Biologie Eén kiezen uit: Natuurkunde Aardrijkskunde Onderzoek & Ontwerpen	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde Eén kiezen uit: Biologie Informatica Onderzoek & Ontwerpen
Vrije deel C&M Keuze examenvak Eén vak kiezen!	Vrije deel E&M Keuze examenvak Eén vak kiezen!	Vrije deel N&G Keuze examenvak Eén vak kiezen!	Vrije deel N&T Keuze examenvak Eén vak kiezen!
Wiskunde A Economie Aardrijkskunde Duits Frans Tekenen Bewegen Sport & Maatschappij	Biologie Bedrijfseconomie Aardrijkskunde Duits Frans Tekenen Informatica Bewegen Sport & Maatschappij	Onderzoek & Ontwerpen Natuurkunde Economie Bedrijfseconomie Aardrijkskunde Duits Frans Tekenen Informatica Bewegen Sport & Maatschappij	Onderzoek & Ontwerpen Economie Bedrijfseconomie Duits Frans Biologie Tekenen Informatica Bewegen Sport & Maatschappij

Profielen atheneum

4 Atheneum			
C&M en E&M		N&G en N&T	
Nederlands Engels Duits Frans Wetenschap CKV LO Wiskunde A Geschiedenis Aardrijkskunde	Economie Tekenen Filosofie Eventueel: Fast Lane English	Nederlands Engels Duits of Frans Wetenschap CKV LO Wiskunde A of B Natuurkunde Scheikunde Biologie	Economie Twee kiezen uit: <ul style="list-style-type: none"> • Tekenen • Filosofie • Geschiedenis • Aardrijkskunde Eventueel: Fast Lane English en daarnaast eventueel nog Onderzoek & Ontwerpen

5 en 6 Atheneum			
Gemeenschappelijk deel			
Nederlands, Engels (reg of FL), Frans of Duits, Maatschappijleer, CKV, LO, Wetenschap			
C&M	E&M	N&G	N&T
Wiskunde C (of A) Geschiedenis Eén kiezen uit: Aardrijkskunde Economie Eén kiezen uit: Frans Duits Teken Filosofie	Wiskunde A Geschiedenis Economie Eén kiezen uit: Aardrijkskunde Bedrijfseconomie Frans Duits	Wiskunde A (of B) Scheikunde Biologie Eén kiezen uit: Natuurkunde Aardrijkskunde Onderzoek & Ontwerpen	Wiskunde B Natuurkunde Scheikunde Eén kiezen uit: Biologie Informatica Onderzoek & Ontwerpen
Vrije deel C&M Keuze examenvak Eén vak kiezen!	Vrije deel E&M Keuze examenvak Eén vak kiezen!	Vrije deel N&G Keuze examenvak Eén vak kiezen!	Vrije deel N&T Keuze examenvak Eén vak kiezen!
Economie Bedrijfseconomie Aardrijkskunde Duits Frans Teken Filosofie	Bedrijfseconomie Aardrijkskunde Duits Frans Teken Filosofie Informatica	Onderzoek & Ontwerpen Economie Bedrijfseconomie Geschiedenis Aardrijkskunde Natuurkunde Teken Filosofie Informatica	Onderzoek & Ontwerpen Economie Geschiedenis Aardrijkskunde Bedrijfseconomie Biologie Teken Filosofie Informatica

Studielast

Studielast is de hoeveelheid tijd die de gemiddelde leerling nodig heeft om zich een bepaalde hoeveelheid leerstof eigen te maken. Het gaat niet alleen om het volgen van lessen op school (lessen), maar ook om de voorbereiding daarvan thuis. De studielast is gebaseerd op het uitgangspunt dat een leerling gedurende 40 weken per jaar 40 uur per week aan zijn opleiding besteedt. Dat komt neer op een studielast van 1600 uur per jaar. De studielast voor de Tweede Fase van de havo is dus 3200 uur (verspreid over twee jaren) en voor het atheneum 4800 uur (verspreid over drie jaren).

Contacturen

Aan ieder vak is een aantal uren studielast verbonden. Afhankelijk van de studielast heeft ieder vak recht op een aantal contacturen (= lessen). De studielast en de contacturen zijn vervolgens verdeeld over twee, respectievelijk drie leerjaren. Op de TSG houden we rekening met een gelijkmatige verdeling van de belasting voor de leerlingen.

Hieronder wordt weergegeven hoe de studielast over de onderdelen van een profiel verdeeld wordt.

Havo

Gemeenschappelijk deel:	1120 uur
Profieldeel:	1360 tot 1480 uur
Profielwerkstuk:	80 uur
Keuze-examenvak:	minimaal 320 uur voor een examenvak naar keuze
Vrije deel:	120 tot 320 uur door de school in te vullen.

De nog ontbrekende uren zijn voor een gedeelte al door school ingevuld. Alle leerlingen besteden namelijk ook studielast aan loopbaanoriëntatie.

Atheneum

Gemeenschappelijk deel:	1920 uur
Profieldeel:	1880 tot 2000 uur
Profielwerkstuk:	80 uur
Keuze-examenvak:	minimaal 440 uur voor een examenvak naar keuze
Vrije deel:	320 tot 480 uur door de school in te vullen.

De nog ontbrekende uren zijn voor een gedeelte al door school ingevuld.

Alle leerlingen besteden namelijk studielast aan de volgende onderdelen:

- een aantal verplichte vakken in 4 atheneum;
- loopbaanoriëntatie.

Door de keuzemogelijkheden die de leerlingen hebben zal de studielast per jaar niet voor elke leerling even groot zijn.

Tabellen studielast

In de volgende tabellen staat een overzicht van studielast (SL) per jaar en contacturen (CU) per week voor havo en atheneum.

Havo	CU	SL	CU	SL
Vak	4h	4h	5h	5h
Ak	3	160	3	160
Beco	3	160	3	160
Beta	0,5	20		
Bi	3	180	4	220
BSM	3	200	2,25	120
CKV	1	60	0,5	40
Du	4	220	3	180
Ec	4	220	3	180
En	3	180	3	180
Fa	4	220	3	180
Fast Lane English	5	280	2	110
GLB	1	40	0,5	40
Gs	3	160	3	160
If	3	200	2,25	120
Lo	2	80	1	40
MI	2	120		
Na	3	180	4	220
Ne	4	220	3	180
O&O	4	160	3 (4 op tabel)	160
PWS		20		60
Sk	3	160	3	160
Te	3	160	3	160
Wi A	3	160	3	160
Wi B	4	180	3	180
Wi D (ook zelfstudie)	1	200	1	120

Atheneum	CU	SL	CU	SL	CU	SL
Vak	4a	4a	5a	5a	6a	6a
Ak	2	100	3	180	3	160
Beco			4	220	4	220
Bi	2	120	3	180	3	180
CKV	2	100	1	60		
Du	3	120	3	180	2,5	180
Ec	2	120	3	180	3	180
En	3	140	4	130	2	130
Fa	3	120	3	180	2,5	180
Fast Lane English	5	280	5	280		
Fi	2	120	3	180	3	180
GLB	1	50	1	70		
Gs	2	120	3	180	3	180
If			4	240	3	200
Lo	2	65	2	65	1	30
MI			2	120		
Na	2	120	3	180	3	180
Ne	3	160	3,5	180	2,5	140
O&O	4	180	4	180	3 (4 op tabel)	180
PWS				20		60
Sk	2	120	3	180	2,5	140
Te	2	120	3	180	3	180
We	2	120	0,5	30	0,5	30
Wi A	3	160	3	180	3	180
Wi B	3	180	4	220	3	200
Wi C	3	160	2	140	3	180
Wi D (ook zelfstudie)	1	120	1	160	1	160

Kwartiel

Ieder schooljaar is ingedeeld in vier periodes van ieder acht tot negen weken. Op de TSG noemen we dat een *kwartiel*. Aan het eind van ieder kwartiel is er een toetsweek. Tijdens die week zijn er proefwerken (maximaal 3 per dag afhankelijk van de vakken die de leerling volgt) en is er geen les. De laatste periode in het examenjaar is wat lessen betreft korter, omdat hierin het Centraal Examen valt. In een toetsweek kunnen er zowel gewone proefwerken (voortgangstoetsen) als toetsen voor het schoolexamen worden afgenomen. Ook tijdens de lesweken zijn er proefwerken mogelijk, met een maximum van 1 per dag.

Roosters

Het wordt aanbevolen om afspraken, baantjes, trainingen en dergelijke niet vast te leggen tijdens het 1e tot en met het 8e uur, ook al heeft de leerling volgens het eerst ontvangen rooster vrij. Er worden namelijk regelmatig wijzigingen aangebracht in het rooster.

PTA (Programma van Toetsing en Afsluiting)

Aan het begin van het schooljaar neemt de mentor met de leerlingen het [programma van toetsing en afsluiting](#) (PTA) door dat op de site staat. Het PTA geeft een volledig overzicht per vak per jaar van de te behandelen stof, toetsen, examenwerk, praktische opdrachten en handelingsdelen. Aangegeven wordt welke toetsen meetellen voor het rapport en welke ook voor het schoolexamen. Ook de weging staat aangegeven.

Het PTA is daarmee een bijzonder belangrijk document waar een leerling zijn rechten en plichten aan kan ontleen. Daarnaast ontvangt elke leerling een apart overzicht van de wegingsfactoren voor rapporten en schoolexamens en een examenreglement, waarin alle officiële regels met betrekking tot het eindexamen staan.

Examen en overgang

Het schoolexamen

In de bovenbouw is de examenperiode verlengd tot twee (havo) of drie jaar (atheneum). Het schoolexamen (SE) beslaat die volledige periode. Er telt een aantal cijfers uit klas 4 mee voor het slagen of zakken. Het schoolexamen en het Centraal Examen (CE) tellen elk even zwaar voor het uiteindelijke eindcijfer. Niet voor elk vak is er een CE.

Er worden vier toetsvormen onderscheiden bij het SE:

- *toets*: schriftelijke of mondelinge onderzoeken met gesloten (meerkeuze) en/of open vragen;
- *praktische opdracht*: onderzoek waarin naast vakvaardigheden ook algemene vaardigheden aan bod komen. Hierbij gaat het vooral om informatie verwerven, onderzoeken en presenteren;
- *profielwerkstuk*: een grote opdracht op het gebied van één of twee vakken. Er wordt zowel in het voorexamenjaar als in het examenjaar aan het profielwerkstuk gewerkt. Het werkstuk dient uiterlijk voor de voorjaarsvakantie in het examenjaar te zijn afgerond.
- *handelingsdeel*: lesstof die aantoonbaar gedaan moet zijn voordat een leerling aan het examen of een toets kan deelnemen; dergelijke zaken worden niet met een cijfer beoordeeld.

Niet alle toetsvormen komen bij elk vak aan bod.

Alle gegevens rond het schoolexamen worden verzameld in een *examendossier*. Het bevat tenminste de volgende zaken:

- een overzicht van de door de leerling behaalde cijfers en van de afgeronde handelingsdelen;
- het examenreglement;
- het programma van toetsing en afsluiting (PTA);
- informatie over de praktische opdrachten, het profielwerkstuk en de handelingsdelen.

We raden de leerlingen aan het gemaakte werk te bewaren om terug te kunnen kijken naar het eigen leerproces. De leerling beheert zelf het examendossier. Het gemaakte werk wordt aan de leerling meegegeven nadat de leerling akkoord is gegaan met de beoordeling. De toetsopgaven blijven in het bezit van de docent. Van werkstukken voor praktische opdrachten of handelingsdelen wordt het ingeleverde werk na beoordeling niet teruggegeven.

De overgangs- en examennormen

Overgangsnormen

Algemene bepalingen

- De overgangsvergadering bepaalt (met uitzondering van 4 havo en 5 atheneum) of een leerling bevorderd wordt, doubleert, afstroomt of doorstroomt.
- Iedere lesgevende docent is in de overgangsvergadering aanwezig en heeft stemrecht. De meerderheid van stemmen is bepalend en als de stemmen staken, beslist de voorzitter van de vergadering. De overgangsvergadering wordt voorgezeten door de studieleider van de betreffende afdeling.
- Als een leerling voor een traject een onvoldoende (cijfer) scoort, beslist de vergadering of de leerling het traject kan vervolgen in het volgende leerjaar.
- De rapportcijfers zijn afgeronde cijfers op een heel getal (dus 5,49 wordt 5,5 wordt 6).
- Er kan alleen in uitzonderlijke gevallen van de overgangsregeling worden afgeweken. De betreffende studieleider kan daarvoor een verzoek indienen bij de examencommissie. In een uiterste geval beslist de directeur.

4 atheneum naar 5 atheneum

- Alle becijferde vakken tellen mee.
- Leerlingen mogen voor de (kern)vakken Nederlands, Engels en wiskunde maximaal 2 vijven of 1 vier hebben. Loopbaanoriëntatie en lichamelijke opvoeding moeten met een voldoende of goed worden afgesloten.

Als aan die eis voldaan is, gelden de onderstaande normen:

Combinatie onvoldoende cijfers	Resultaat + = bevorderd B = bespreekgeval - = afgewezen	Voorwaarde
5	+	
4	+	
55	+	
45	+	
555	+	Gemiddeld minimaal 6,0
555	B	Indien gemiddeld minder dan 6,0
44	+	Gemiddeld minimaal 6,0
44	B	Indien gemiddeld minder dan 6,0
455	+	Gemiddeld minimaal 6,0
455	B	Indien gemiddeld minder dan 6,0
Overige	-	

4 havo naar 5 havo en 5 atheneum naar 6 atheneum

- Alle becijferde vakken tellen mee.
- In 4 havo en 5 atheneum heeft een leerling het recht te doubleren. De overgangsvergadering kan wel een andere door- of afstroom adviseren.
- Leerlingen mogen voor de (kern)vakken Nederlands, Engels en wiskunde maximaal 2 vijven of 1 vier hebben. Leerlingen in 4 havo met het profiel CM zonder wiskunde mogen voor Nederlands en Engels maximaal één onvoldoende hebben. Dit mag een vijf of een vier zijn.
- Loopbaanoriëntatie en lichamelijke opvoeding moeten met een voldoende of een goed worden afgesloten.

Als aan die eis voldaan is gelden onderstaande normen:

Combinatie onvoldoende cijfers	Resultaat + = bevorderd B = bespreekgeval - = afgewezen	Voorwaarde
5	+	
4	+	
55	+	
45	+	Gemiddeld minimaal 6,0
45	B	Indien gemiddeld minder dan 6,0
555	B	
44	B	Gemiddeld minimaal 6,0
Overige	-	

Examennorm

- LO moet met minimaal voldoende zijn afgesloten.
- Voor het profielwerkstuk moet minimaal een 4 gehaald zijn.
- Een leerling mag voor de vakken Nederlands, Engels, wiskunde (A,B,C) maximaal één vijf hebben.
- Voor het CE moet er gemiddeld een voldoende (minimaal 5,5) gehaald zijn.

Het combinatiecijfer bestaat uit het gemiddelde van de afgeronde cijfers voor maatschappijleer, CKV en het profielwerkstuk.

Daarna geldt de volgende regeling:

- geslaagd bij alles 6 of hoger;
- geslaagd bij één 5 en de rest 6 of hoger;
- geslaagd bij één 4, de rest 6 of hoger en gemiddeld 6;
- geslaagd bij twee keer 5 of één 5 en één 4, de rest 6 of hoger en gemiddeld 6.

Toelichting combinatiecijfer

Het combinatiecijfer bestaat op de TSG uit het gemiddelde cijfer van maatschappijleer, CKV en het profielwerkstuk. De afzonderlijke cijfers worden eerst afgerond op één decimaal en vervolgens op een heel cijfer. Het gemiddelde van de drie cijfers wordt vervolgens eerst afgerond op één decimaal en **daarna** op een heel cijfer. Dit hele cijfer wordt meegenomen in de berekening van het eindcijfer. Het combinatiecijfer wordt berekend in het examenjaar. Er mag geen cijfer lager dan een vier staan voor één van de afzonderlijke vakken!

Doorstromen van 5 havo naar 5 atheneum

Een doorstroom van 5 havo naar 5 atheneum is mogelijk mits het vakkenpakket goed aansluit. Dit houdt in dat er rekening moet worden gehouden bij de keuze van vakken in 4H als de wens er is om door te stromen.

- **Wiskunde**

Op het Atheneum is altijd een vorm van wiskunde verplicht. Op het havo kun je het profiel C&M volgen zonder wiskunde. Het is aan te raden om ook in het havo-vakkenpakket al wiskunde op te nemen.

- **Duits of Frans**

Op het atheneum is minimaal één van deze talen verplicht. Ook in dit geval is het dus aan te raden om deze taal al in het havo te kiezen.

Leerlingen die doorstromen van 5 havo naar 5 atheneum hoeven een aantal vakken niet meer te volgen.

Dat geldt voor:

- Maatschappijleer
- CKV

Ontheffing voor de tweede moderne vreemde taal op het atheneum

De vrijstellingsregeling voor de tweede moderne vreemde taal op het atheneum betreft:

- leerlingen met stoornissen die specifiek betrekking hebben op taal;
- leerlingen met zintuiglijke stoornissen die effect hebben op taal;
- leerlingen met een moedertaal anders dan de Nederlandse of Friese;
- De leerling volgt onderwijs in het profiel Natuur en Techniek of het profiel Natuur en Gezondheid en het onderwijs in de taal verhindert naar verwachting een succesvolle voltooiing van de opleiding.

In het geval van vrijstelling dient de leerling een ander vak te volgen

Regeling TSG

Op de TSG onderschrijven we het belang van minimaal een tweede moderne vreemde taal naast Engels voor atheneumleerlingen. Dit betekent dat we ons zoveel mogelijk aan de wettelijke regeling houden dat leerlingen op het atheneum in principe een tweede moderne vreemde taal moeten volgen.

Bij aanneming van een nieuwe leerling voor 5 of 6 atheneum of doorstroom vanuit 5h naar 5 atheneum kan het zo zijn dat de leerling de tweede moderne vreemde taal een of meer jaar niet heeft gevolgd. Als een leerling voldoet aan de ontheffingsvoorwaarden voor bovenbouw atheneum, dan kan er besloten worden om ontheffing van de tweede moderne vreemde taal toe te kennen en hiervoor een vervangend vak te kiezen. De studieleider communiceert hierover met de orthopedagoog.

Omdat we in het atheneum met een uitgestelde profielkeuze werken zal pas aan het eind van de vierde klas een eventuele vrijstelling verleend worden. Naast capaciteiten zal ook gelet worden op getoonde inzet. Dit geldt voor zowel leerlingen met stoornissen die specifiek betrekking hebben op taal (dyslexie b.v.) als voor leerlingen die één van beide bètaprofielen volgen.

Leerlingen met een andere moedertaal dan de Nederlandse of Friese komen pas voor een mogelijke vrijstelling in aanmerking als ze bij de start van het vijfde leerjaar minder dan 4 jaar middelbaar onderwijs in Nederland gevolgd hebben. Vervolgens geldt ook voor deze leerlingen dat ze pas een vrijstelling kunnen krijgen indien het behalen van een diploma door het volgen van de tweede moderne vreemde taal in gevaar komt.

Herkansen en inhalen

In het examenreglement is de volgende herkansingsregeling * opgenomen:

1. De kandidaat heeft maximaal 3 (examenklassen) / 4 (voorexamenklassen) herkansingen per leerjaar. Er zijn maximaal 2 herkansingen per toetsperiode inzetbaar. Bovendien heeft de kandidaat per vak maximaal 2 herkansingen per leerjaar. Herkansingen kunnen alleen in het desbetreffende leerjaar ingezet worden. Het inhalen van toetsen gaat voor herkansen (zie artikel 13, lid 4).
2. Schoolexametoetsen zijn altijd herkansbaar. Voortgangstoetsen en praktische opdrachten zijn alleen herkansbaar als dat in het PTA vermeld is. Handelingsdelen en het profielwerkstuk zijn niet herkansbaar.
3. Per leerjaar mag één praktische opdracht voor alle vakken samen herkanst worden. Dat geldt alleen voor praktische opdrachten, waarvan een herkansingsmogelijkheid in het PTA is aangegeven (dit geldt ook voor praktische opdrachten behorend bij het schoolexamen). Deze herkansing vindt plaats in de week na de laatste toetsperiode (examenklassen toetsperiode 3) en wordt georganiseerd door de examenvakgroep.
4. De kandidaat, die met geldige reden (ziekte of een andere van zijn/haar wil onafhankelijke omstandigheid) afwezig is geweest en één toets vallend onder de herkansingsregeling, heeft gemist, behoudt de mogelijkheid om, naast de in te halen toets, nog één andere toets te herkansen. Deze mogelijkheid vervalt, als er in één kwartiel twee of meer toetsen gemist zijn. Indien de kandidaat méér dan twee toetsen gemist heeft, wordt met de studieleider van de kandidaat besproken hoe de gemiste toetsen ingehaald moeten worden.
5. Het inhalen van handelingsdelen, praktische opdrachten en toetsen zonder herkansingsmogelijkheid wordt door de examenvakgroep geregeld. Niet alles is automatisch in te halen.
6. Het herkansen en inhalen van toetsen met een herkansingsmogelijkheid vindt plaats op een dag en tijdstip, zoals vermeld in de jaaragenda van de school.
7. Als de kandidaat om welke reden dan ook afwezig is bij de herkansing(en) vervalt het recht op herkansing.
8. Een herkansing is in principe geldig (meetellend) vanaf het moment van inschrijving. Indien de kandidaat onverhoopt afwezig is tijdens de afname, beslist de studieleider op grond van de aard van de afwezigheid of de herkansing daadwerkelijk meetelt of niet. Een eenmaal ingezien werk telt altijd als herkansing.

9. In bijzondere situaties heeft de kandidaat tóch de mogelijkheid om maximaal twee toetsen van een kwartiel te herkansen, ondanks het feit dat de kandidaat óók twee of meer toetsen dient in te halen. De toetsen die ingehaald moeten worden, zijn overigens niet herkansbaar. Het betreft hier met name de kandidaat met een OPP vanwege een chronische ziekte, waarin expliciet vermeld staat dat de kandidaat niet in staat is om op geplande tijdstippen toetsen te maken. Hiervoor kan door de ouder(s), voogd(en) of verzorger(s) van de kandidaat een verzoek ingediend worden bij de examencommissie.
10. Voor alle bovengenoemde herkansingsmogelijkheden geldt dat het hoogste (eind)cijfer telt.

Leerlingbegeleiding

In de bovenbouw moet een leerling zelfstandig zijn weg zoeken in de leerstof. Dit heeft hij in klas 3 al gedaan, maar minder intensief dan van hem in de bovenbouw wordt verwacht. Op de TSG vinden we dat een leerling daarin goed begeleid moet worden.

Mentor

De mentor begeleidt een groep leerlingen intensief. De mentor helpt de leerling op drie onderdelen. De mentor:

1. begeleidt de leerling bij de studievaardigheden die hij nodig heeft om zelfstandiger te kunnen leren. Dit gebeurt in een wekelijkse mentorles, waar onder meer gewerkt wordt aan het maken van plannings;
2. begeleidt de leerling op terreinen die te maken hebben met volwassen worden, groepsvorming en dergelijke;
3. begeleidt de leerling bij de verschillende keuzes in aanloop naar het diploma.

Samen met de decaan geeft de mentor invulling aan het vak *loopbaan-oriëntatie*. In aansluiting op de voorlichting in klas 3 wordt er tijdens de mentorlessen aandacht besteed aan vervolgopleidingen, beroepen, keuze-processen en voorbereiding op open dagen.

De mentor ziet de leerling tijdens de wekelijkse mentorles. Daarnaast kan hij de leerling uitnodigen voor een individueel gesprek. Ook de leerling kan het initiatief nemen voor zo'n gesprek. Als ouder kunt u contact opnemen met de mentor van uw kind. De mentor kan ook contact met u opzoeken.

In het begin van het schooljaar organiseert de mentor een kennismakingsavond met de ouders van de mentorgroep. Daarnaast is er één of twee keer per jaar een individuele mentorcontactavond. Daar worden de cijfers en de voortgang samen met de leerling besproken. Verder is (zijn) er nog de gewone oudercontactavond(en) waar de ouders samen met de leerling ook andere docenten kunnen spreken. Deze avonden worden door de ouders en leerlingen met een gespreksformulier voorbereid.

Decanen

De mentor helpt de leerling bij het kiezen van de juiste vervolgopleiding. Dit doen ze in nauwe samenwerking met de decanen en met behulp van een (les)methode. Wanneer leerling en mentor er niet uitkomen biedt de decaan specialistischer hulp. Met vragen op het gebied van studie- en beroepskeuze kunnen zowel ouders als leerlingen bij de betreffende decaan terecht.

Pauline Tuk (havo)

Diana Bovet (vwo)

De decanen bevinden zich op de kamers van de studieleiders op de 1^e verdieping van gebouw A. Voor meer informatie over de decanen kunt u kijken op [deze link](#)

Studieleiders

De kamers van de studieleiders zijn gevestigd op de 1^e verdieping van gebouw A. Voor meer informatie over de verschillende vormen van zorg en begeleiding die de TSG aanbiedt, kunt u terecht op [deze link](#)

De studieleiders kennen vrijwel alle leerlingen. De studieleiders zijn (bijna) altijd bereikbaar. Ze zijn verantwoordelijk voor alle organisatorische zaken in de afdeling en coördineren de begeleiding. Ook kunnen de leerlingen bij de studieleiders terecht met hun problemen, vragen of verhalen. Wanneer een mentor signaleert dat een leerling problemen heeft of moeite heeft met sociale vaardigheden dan schakelt hij in overleg de studieleiders in. Zij kunnen sociaal-emotionele problemen op een specialistische wijze aanpakken. Ook zijn de studieleiders lid van het preventieteam waar meer externe specialistische hulp kan worden geboden. Leerlingen en ouders kunnen een afspraak met de studieleiders maken.

Manon Appelmelk (3h, 4h, 5h)

Stefan Hamster (3h, 4h, 5h)

Rianne Hogenkamp (3a, 4a, 5a, 6a)

Jacques Roetman (3a, 4a, 5a, 6a)

Naast de zorg die de vakdocent al aan de leerlingen besteedt hopen we met deze aanpak zoveel mogelijk leerlingen succesvol door de Tweede Fase te helpen op hun pad naar zelfstandigheid.

Thorbecke
Scholengemeenschap
locatie mavo – havo – atheneum

002

Samen investeren
in **méér** dan leren

Dokter Van Heesweg 1 • 8025 AB ZWOLLE • (038) 456 45 60 • info-tsgmhag@002.nl

www.thorbecke-zwolle.nl